

TIMBRO

Skamfilat rykte

Reformer som stärker rättssäkerheten
för arbetskraftsinvandrare i Sveirge

Fredrik Hultman • December 2018

FREDRIK HULTMAN studerar juridik vid Uppsala universitet och har tidigare skrivit rapporten Människor mellan stolarna för Timbro. Han är även distriktsordförande för Moderata ungdomsförbundet i Uppsala län samt internationell sekreterare för Moderata ungdomsförbundet.

© *Författaren och Timbro* 2018

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

SAMMANFATTNING •	4
FÖRORD •	6
BAKGRUND •	7
BRISTERNA I SYSTEMET •	9
SLUTSATSER OCH FÖRSLAG PÅ REFORMER •	19
REFERENSER •	21
BILAGA 1 •	24

Sammanfattning

De senaste åren har en rad utvisningar skett av arbetskraftsinvandrare, på grund av fel begångna av arbetsgivaren. Vid Lucia 2017 kom Migrationsöverdomstolen med två prejudicerande domar som innebar att vid prövning om anställningsvillkoren uppfyllt de lagstadgade kraven ska en helhetsbedömning göras. Enstaka avvikelser och väldigt små avvikelser leder inte per automatik till utvisning, utan kan numera godtas i viss utsträckning. Därmed har de mest uppseendeväckande utvisningarna kunnat stoppas. Likväl har systemet för arbetskraftsinvandring fortfarande stora brister vad gäller rättssäkerheten. Förtroendet för systemet tar allvarlig skada av godtyckliga utvisningar och undersökningar visar att Sverige tappat i anseende hos arbetskraftsinvandrare. I en situation där kompetensbrist är det största tillväxthindret för företag i Sverige är det ett problem som politikerna måste ta på allvar. I den här rapporten går vi igenom de uppenbara brister som systemet fortfarande lider av, samt presenterar reformer för att komma till rätta med dem.

Erfarenheterna av kompetensutvisningarna visar att det behövs en skyddsregel mot oproportionerligt hårda utvisningar. Inte minst gäller det utbytesstudenter. Arbetskraftsinvandringen försvåras också av de högt ställda försörjningskraven, som skapar problem även för de som kan försörja sig. Kraven på försörjning är inte flexibla och särskilt ställer det nya försörjningskravet för anhöriginvandring orimligt höga krav på bostadsstandarden i storstadsregionerna.

Vidare riskerar det så kallade anknytningskravet att låsa in högkompetent arbetskraft i lågkvalificerade yrken. Det bör finnas undantag från kravet för arbetskraftsinvandrare som redan är etablerade i Sverige när de beviljas arbetstillstånd. Migrationsverket bör kunna använda mindre ingripande åtgärder än att återkalla uppehållståndet, i första hand genom sanktioner mot både arbetsgivare och arbetstagare som inte följer regelverket. När återkallelse av ett arbetstillstånd är enda alternativet försätter det arbetstagaren i en utsatt situation. Rättssäkerheten för arbetskraftsinvandrare och utbytesstudenter bör stärkas, samtidigt som Migrationsverket ges andra verktyg mot avvikelser från kraven. Därtill bör arbetskraftsinvandrare få en ökad möjlighet att byta yrke.

Förslag på reformer

- Ändra kraven på att knyta arbetstillstånd till en arbetsgivare och en bransch för arbetskraftsinvandrare som befinner sig lagligen i Sverige sedan tidigare.
- Utvidga omställningsregeln så att arbetskraftsinvandrare vars arbetsgivare begått fel inte utvisas per automatik.
- Reformera försörjningskravet vid arbetskraftsinvandring.
- Reformera försörjningskravet för anhöriginvandring avseende bostad.
- Ta hänsyn till om en tidigare arbetsgivare begått misstag.
- Låt arbetskraftsinvandrare behålla sociala förmåner under rättsprocesser om återkallelse av arbetstillstånd.
- Inför ett proportionalitetskrav vid återkallelser av uppehållstillstånd.
- Ge Migrationsverket möjlighet att meddela erinringar, förelägganden samt sanktionsavgifter som alternativ till att återkalla arbetstillstånd.

Förord

År 2015 utvisades en thailändsk man från Sverige för att ha tjänat 38 kronor för lite i månaden. Året därpå utvisades en irakisk managementkonsult med en doktorsgrad i matematik. Han hade jobbat två månader för kort tid för att uppfylla kraven för att få arbetstillstånd genom ett så kallat spårbyte. Under hösten 2016 riskerade också en hel familj att utvisas för att pappan hade tjänat sammanlagt 900 kronor mindre än kollektivavtalet krävde.

Det här är några exempel på så kallade kompetensutvisningar där invandrare, som trots att de etablerat sig i Sverige och skaffat egen försörjning, utvisas efter en onyanserat hård rättstillämpning. Detta skapar naturligtvis stora problem för de enskilda arbetskraftsinvandrare som drabbas, men också för arbetsgivare som går miste om värdefull kompetens. Det rättsosäkra systemet har fått allvarliga konsekvenser – bland annat tappar Sverige i anseende som värdnation för arbetskraftsinvandrare. I en situation där kompetensbrist är det största tillväxthindret för företag är det angeläget att komma till rätta med detta.

Det är viktigt att påpeka att Sveriges system för arbetskraftsinvandring i grunden är bra – de liberaliseringar som alliansregeringen genomförde innebär att arbetsgivarna i större utsträckning själva får bestämma över sina rekryteringar. Samtidigt finns fortfarande brister som dels beror på dåligt utformade regler och tillämpning, dels på en rädsla för att systemet ska missbrukas och att utländsk arbetskraft ska ta jobb med andra villkor än facket förordar.

Denna oro är kraftigt överdriven. Sedan skärpningen av lagstiftningen 2014 är fusket mycket begränsat och det finns heller inget som tyder på att arbetskraftsinvandringen skulle pressa ner lönerna.

Trots de initiativ till lagändringar som tagits och de ett år gamla prejudicerande luciadomarna, dras systemet alltjämt med allvarliga brister. Fortfarande förekommer utvisningar på grund av anställningsvillkor med oväsentliga skillnader mot kollektivavtalen. Att stärka rättssäkerheten för utländska medborgare som studerar och arbetar i Sverige är därför en alltjämt aktuell fråga. Timbro har därför i en rad rapporter lyft fram bristerna med systemet för arbetskraftsinvandring, samt framhållit de reformer som behöver genomföras.

I *Människorna mellan stolarna* (2016) redogjorde Fredrik Hultman, som också är författare till denna rapport, för hur kompetensutvisningarna var ett resultat av ett felskrivet regelverk. I *Ohållbara argument mot arbetskraftsinvandring* (2018) går Caspian Rehbinder igenom och bemöter de invändningar mot arbetskraftsinvandring som mest frekvent återkommer i debatten.

Syftet med denna rapport är att belysa svagheter i lagstiftningen som kvarstår efter luciadomarna, och föreslå reformer som förbättrar det nuvarande systemet. Det handlar om att stärka möjligheten att arbetskraftsinvandra, att öka förutsebarheten i regelverken samt att höja rättssäkerheten.

Bakgrund

År 2008 reformerades arbetskraftsinvandringen till Sverige. Alliansen i samarbete med Miljöpartiet skapade ett system som påstås göra Sverige till världens mest öppna land.¹ Under det tidigare systemet för arbetskraftsinvandring skulle varje ansökan om arbetstillstånd prövas av Arbetsmarknadsstyrelsen (nuvarande Arbetsförmedlingen) och facken skulle yttra sig.² I praktiken gav detta fackförbunden ett veto och arbetskraftsinvandringen var väldigt restriktiv.

2008 års reform innebar att arbetsmarknadsprövningen flyttades från Arbetsmarknadsstyrelsen till arbetsgivarna. Arbetsgivaren skulle själv få avgöra om de hade brist på någon kompetens på svensk arbetsmarknad. I och med att myndigheter inte skulle pröva arbetstillståndet på samma sätt, infördes nya regler rörande arbetsvillkor. Syftet var att systemet för arbetskraftsinvandring inte skulle kunna användas för att kringgå reglerna på svensk arbetsmarknad genom att exempelvis erbjuda lägre löner än vad som gäller enligt kollektivavtal.

År 2014 skärpte dåvarande regering reglerna kring arbetskraftsinvandring. Skärpningen innebar även att en regel infördes som innebar att Migrationsverket skulle återkalla ett arbetstillstånd om anställningsvillkoren avvek från kollektivavtal. Förslagen röstades igenom med en bred majoritet i den sista riksdagsomröstningen före valet 2014.³

År 2015 fick Migrationsöverdomstolen ta ställning till de genomförda förändringarna. Fallet berörde en amerikanska hade jobbat för en stiftelse i centrala Stockholm. Hon jobbade inledningsvis på 75 procent och tillhandahölls boende av sin arbetsgivare. Efter en tid på arbetsplatsen valde hon att gå ner i arbetstid för att kunna studera svenska. I och med att hennes arbetstid minskade var hennes månadslön lägre än försörjningskravet på 13 000 kronor i månaden. Arbetsgivaren betalade ut hela mellanskillnaden när bristen uppmärksammades. Migrationsverket utvisade ändå amerikanskan.

Migrationsöverdomstolen ansåg att det inte var möjligt att åtgärda brister av det slaget genom att betala ut lön i efterhand, eftersom försörjningskravet läst tillsammans med den nya återkallelseregeln innebar att Migrationsverket hade varit tvunget att återkalla arbetstillståndet om bristen upptäckts direkt. När den upptäcktes i efterhand ansåg domstolen att följderna skulle bli densamma.⁴ Domen innebar alltså att vid avsevärda avvikelser från försörjningskravet skulle inga möjligheter till rättelse finnas. I praktiken skulle alltså en arbetstagare vars arbetsgivare betalar ut lägre lön än försörjningskravet få arbetstillståndet indraget per automatik. Avvikelsen hade varit 1 000 kronor i månaden under sammanlagt 12 månader. Det var alltså inte självklart utifrån do-

1. Se t ex Calleman (2015).

2. Redogörelsen i detta stycke bygger på Hultman (2016), sid 6f.

3. Riksdagens protokoll 17 juni 2014.

4. MIG 2015:11.

men hur avvikelser från kollektivavtalsenliga villkor skulle betraktas. I en senare dom bekräftades domen av Migrationsöverdomstolen, som även slog fast att vid en ansökning om PUT (permanent uppehållstillstånd) från en arbetskraftsinvandrare ska hela föregående tillståndspe-riod bedömas.⁵

Migrationsverkets tolkning av rättspraxis ledde till utvisningar som bland annat uppmärksammades av Timbro och Centrum för rättvisa.⁶ I december 2017 ändrade Migrationsöverdomstolen praxis rörande be-dömningen av anställningsvillkoren, genom två prejudicerande domar meddelade på Luciadagen – numera kallade luciadomarna. I den ena domen slog Migrationsöverdomstolen fast att en helhetsbedömning ska göras för att bedöma om lönen är kollektivavtalsenlig.⁷ Det innebär att små brister inte har någon stor betydelse. I den andra domen slog Migrationsöverdomstolen fast att Migrationsverket ska göra en helhets-bedömning även i frågan om en försäkring motsvarar kollektivavtals-enliga villkor.⁸

Den lagstiftning som ändrats för att förhindra kompetensutvisning-ar har inte gjort någon större skillnad, och bedömdes vara otillräcklig av flertalet remissinstanser.⁹ Dessutom började den gälla endast två veckor före luciadomarna, vilka medförde betydligt större förändring-ar av rättstillämpningen.¹⁰ Innan luciadomarna avslogs 95 procent av alla överklagade utvisningar. Efter domarna är det enbart 70 procent.¹¹ Små brister leder inte längre till utvisning, utan det är i regel större brister. Migrationsverket avslår även betydligt färre ansökningar om arbetstillstånd.¹² Före luciadomarna var det över en femtedel av alla ansökningar som avslogs, medan det numera enbart är 5 procent som får avslag hos Migrationsverket. Sedan ytterligare en dom från hög-sta instans under sommaren 2018, har Migrationsöverdomstolen även klargjort att brister rörande semesterersättning ska bedömas inom ra-men för en helhetsbedömning.¹³

I och med förändringarna som skett i praxis har dock flexibiliteten i bedömningarna av kollektivavtalsenliga villkor ökat. Domstolarna har numera ett större utrymme att se till omständigheterna i varje enskilt fall, och obetydliga misstag leder inte per automatik till utvisningar. Det vida tolkningsutrymmet finns emellertid inte för försörjnings-kravet, som innebär att en arbetskraftsinvandrare måste tjäna minst 13 000 kronor i månaden, även om det också omfattas av ändringens

5. MIG 2015:20.

6. Hultman (2016); Forssberg (2016).

7. MIG 2017:24.

8. MIG 2017:25.

9. Se sammanfattningen av remissinstansernas kritik i prop. 2016/17:212, sid 8.

10. Bergman & Forssberg (2018), särskilt sid 16–18.

11. Ibid, sid 18.

12. Ibid, sid 12–15.

13. MIG 2018:12.

praxis. Det kravet har ett annat syfte än kravet på kollektivavtalsenliga villkor, eftersom det tar sikte på en arbetskraftsinvandrares möjligheter att försörja sig. Situationen då misstag som begåtts av tidigare arbetsgivare ligger till grund för återkallelse av arbetstillstånd berörs inte heller av ändringarna i praxis.

Bristerna i systemet

Sverige går miste om viktig kompetens

Skärpningarna av lagstiftningen har påverkat Sveriges anseende bland arbetskraftsinvandrare. Ett av de mest uppmärksammade fallen – Tayyab Shabab – som skulle prövas av Migrationsöverdomstolen, resulterade i stället i att Shabab flyttade till Tyskland. Enligt en enkätundersökning genomförd av Diversify Foundation skulle 75 procent av alla arbetskraftsinvandrare i Sverige inte rekommendera andra att arbetskraftsinvandera till Sverige.¹⁴ Den bristande rättssäkerheten i systemet bidrar uppenbarligen till att skada förtroendet för att arbetskraftsinvandra till Sverige. När systemet upplevs som godtyckligt är det förenat med en betydligt större osäkerhet att arbetskraftsinvandra till Sverige. Flera organisationer och företag har också lyft hur det påverkar deras vilja att rekrytera från andra länder. Stockholms handelskammare uppmärksammade i slutet på år 2017 hur problem med att rekrytera nyckelkompetens allvarligt försämrat tillväxten i IT-branschen i Stockholm.¹⁵

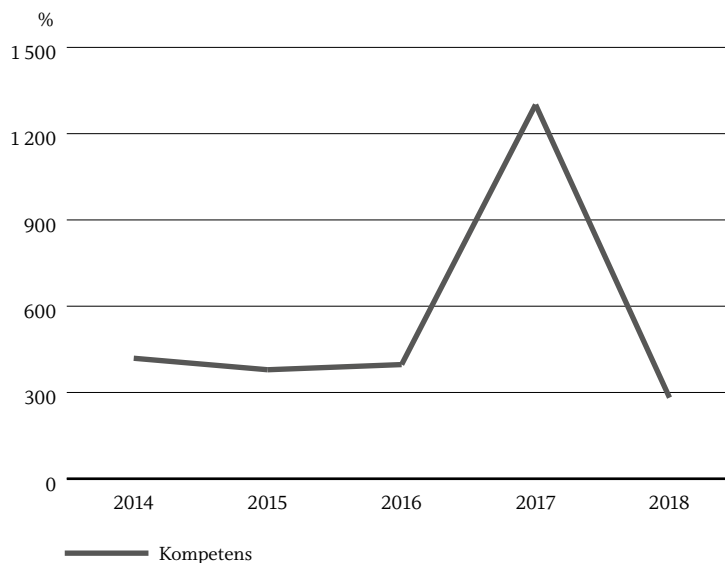
Det är svårt att uppskatta effekten av de så kallade kompetensutvisningar som redan har gjorts. Enligt statistik från Migrationsverket nekades 379 arbetskraftsinvandrare förlängda arbetstillstånd år 2015 på grund av brister i kollektivavtalsenliga villkor, ej uppfyllt försörjningskrav eller efter en samlad bedömning. Året därpå hade antalet ökat till 397, för att år 2017 öka till 1 301.¹⁶ Med tanke på att praxis ändrades i slutet av 2015 är det rimligt att det skedde en viss fördröjning innan förändringarna fick fullt genomslag.

14. *Metro*, 5 juli 2018.

15. Stockholms Handelskammare (2017).

16. Gäller antal avslag på grund av ej uppfyllt försörjningskrav, ej kollektivavtalsenliga villkor eller efter en samlad bedömning. Migrationsverkets sätt att föra statistik innebär att det är svårt att uppskatta ett exakt antal.

Avslag på förlägningsansökan p g a bristande anställningsvillkor¹⁷

Denna graf baseras på en sammanräkning av avslag på förlägningsansökningar på grund av brister i att uppfylla försörjningskravet, bristande anställningsvillkor eller efter en samlad bedömning. Andra avslagsgrunder som kategoriserats annorlunda, såsom ”övrigt”, vilka också kan innehålla så kallade kompetensutvisningar, har exkluderats eftersom det råder större osäkerhet vilka som omfattas där.

Motsvarande statistik för förstagångsansökningar visar på en motsvarande ökning avseende avslag på förstagångsansökningar på samma grunder. De som beviljats arbetstillstånd under 2014–2015 hade också tillstånd som löpte ut senast under 2017. Den gruppen hade alltså fått en generösare bedömning vid förstagångsansökan än de sedan fick vid förlägningsansökan då praxis hade skärpts. Sannolikt är det förklaringen till den drastiska ökningen avslag år 2017. Läst tillsammans med Centrum för rättvisas genomgång av domstolarnas tillämpning av praxis, verkar det ha skett en klar förbättring.¹⁸

Det är svårt att uppskatta vilka kompetenser på svensk arbetsmarknad som har gått förlorade genom alla dessa utvisningar. Det belyser dock problemet med att en hård rättstillämpning också kan skada Sveriges anseende och på så sätt göra Sverige mindre attraktivt för arbetskraftsinvandrare. Även om rättstillämpningen inte längre är lika hård, finns fortfarande stora möjligheter att förbättra systemet för arbetskraftsinvandring. I kommande avsnitt utvecklas dessa ytterligare.

17. Migrationsverkets statistikavdelning.

18. Bergman & Forsberg (2018), sid 16–18.

Anknytningskravet skapar inläsningseffekter

Såsom nuvarande system för arbetskraftsinvandring är utformat uppstår vissa inläsningseffekter, då personer med hög yrkeskompetens fastnar i lågkvalificerade jobb på grund av regelverket. Detta beror delvis på de långa handläggningstiderna för arbetstillstånd.

Huvudregeln vid arbetskraftsinvandring är att arbetstillstånd ska sökas utanför Sveriges gränser. När tillståndet har beviljats beviljas även inresa i Sverige. Undantaget från detta är för vissa grupper som redan lagligen befinner sig i Sverige. Två tydliga sådana grupper är utländska studenter och asylsökande. Utländska studenter kan kvarstanna i landet i upp till sex månader och söka om att få arbete och arbetstillstånd under den tiden. Asylsökande som fått ett arbete kan, om de har fått avslag på sin asylansökan, ansöka om ett arbetstillstånd. Arbetstillståndet är under de två första åren knutet till en viss arbetsgivare, och under påföljande två år knutet till en viss bransch.¹⁹ Därmed behövs ett nytt arbetstillstånd för att kunna byta jobb, och ansökningsprocessen måste börja om på nytt.

Kravet på att göra en ny ansökan i sådana situationer kan vålla problem. En exempelvis särskilt skicklig systemutvecklare som kommer till Sverige och efter en kort tid får ett lukrativt erbjudande om att byta jobb, behövde år 2017 vänta i snitt 109 dagar för en ny ansökan och kunna byta jobb, eller 166 dagar för enbart *icke-certifierade* arbetsgivare. Förlängningsansökningar tog i snitt 208 dagar att handlägga år 2017, men hela 430 dagar för icke-certifierade arbetsgivare.²⁰

Migrationsverket har sedan flera år tillbaka ett system för certifiering av arbetsgivare som innebär att de snabbbehandlar ansökningar om arbetstillstånd hos arbetsgivaren.²¹ Certifieringen innebär att om ett företag har många ärenden hos Migrationsverket årligen eller annars kan motivera det, ska få sin ansökan behandlad inom betydligt kortare tid, som längst 20 dagar. För dem som däremot inte är anslutna till certifieringssystemet kan dock handläggningstiderna vara betydligt längre.

Tidigare utbytesstudenter är ett exempel på hur sådana inläsningseffekter kan fungera i praktiken. Eftersom studenter enbart får stanna i Sverige upp till sex månader efter att studierna avslutats, måste de inom den perioden hitta ett yrke som kan ge dem arbetstillstånd. Den som är utbildad vid ett svenskt universitet, men som har få kontakter och inte heller talar tillräckligt bra svenska, har därför störst möjligheter att få anställning inom ett mindre kvalificerat yrke. När denne väl är etablerad, är den därför låst till den branschen under fyra år.

År 2016 intervjuade Timbro en anställd på hamburgerrestaurang i en Stockholmsförort, som var utbildad revisor i Bangladesh och hade

19. Utlänningslagen 6 kap 2 a.

20. Migrationsverkets statistikavdelning (se bilaga 1).

21. Riksrevisionen 2016:32, sid 85f.

en masterexamen i management från Malmö högskola.²² Han hade dåliga förutsättningar att byta jobb i och med de långa handläggningstiderna och jobbade därför kvar på hamburgerrestaurangen. Det var helt enkelt tryggare och enklare att ha kvar det jobbet än att söka ett nytt.

Kravet på att knyta tillståndet till en viss bransch var tänkt att garantera att arbetskraftsinvandringen gynnar de arbetsgivare som anställde dessa. Dessutom var det ett sätt att garantera att regionala behov på arbetskraft verkligen skulle tillgodoses såsom det var avsett.²³ Regeringen ansåg vid införandet av kravet att eftersom tillståndet skulle vara knutet till ett visst yrke efter de första två åren, skulle det inte hämma flexibiliteten på arbetsmarknaden för arbetskraftsinvandrare att avancera inom samma yrke.²⁴

Det jobb som är enklast att få för en tidigare asylsökande som byter spår eller en tidigare student behöver inte nödvändigtvis vara det yrke som bäst matchar deras kompetens. För arbetsgivare innebär anställning av arbetskraftsinvandrare mer byråkrati, vilket även begränsar vilka jobb dessa arbetskraftsinvandrare kan byta till. Det kan även innebära att denne måste sätta sig in i andra regelverk och vänta under ansökningsprocessen. Kravet på koppling till ett yrke och en bransch riskerar på så sätt att låsa in spetskompetens i lågkvalificerade yrken. För personer som redan befinner sig i Sverige och är etablerade framstår kravet som omotiverat. Vissa arbetskraftsinvandrare kan ha goda skäl att byta yrke inom kortare tid än fyra år, och de ursprungliga skälen till anknytningskravet motiverar inte att de ska behöva genomgå en sådan omständlig process.

Studentutvisningar – de nya kompetensutvisningarna?

Utländska studenter kan beviljas uppehållstillstånd för att studera i Sverige. Av utlänningslagen (UtlL) 5 kap 7 § framgår att en utlänning kan beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier. Förutsättningar för att ett sådant tillstånd ska kunna beviljas är att utlänningen ska ha sin försörjning tryggad och ha en heltäckande sjukförsäkring. Det första kravet har av Migrationsöverdomstolen tolkats så att utlänningen ska visa att försörjningen är tryggad för den sökta anställningsperioden.²⁵ Enligt Migrationsverkets föreskrifter ska detta försörjningskrav tolkas så att utlänningen ska ha minst 18 procent av ett prisbasbelopp per månad.²⁶ Den studerande som har kost och logi ordnad kan ha en något lägre försörjning tryggad på sitt konto.

22. Intervju med Munair Hussain.

23. SOU 2006:87, sid 133–135.

24. Prop 2007/08:147, sid 30f.

25. MIG 2015:25.

26. Detta bygger även på utlänningsförordningen 4 kap 5 §, se Migrationsverkets föreskrift MIGRFS 2015:10.

Migrationsöverdomstolen har i sin praxis slagit fast att den utländska studenten måste ha sin försörjning tryggad för *hela studietiden* som ansökan berör.²⁷ I det mål som domstolen fastslog detta, lade den även vikt vid ett uttalande från regeringen rörande implementeringen av ett EU-direktiv. Regeringen hade menat att det var tveksamt om det var förenligt med EU-rätten att ha som krav att utlandsstudenter ska visa att de har tillräckligt med pengar vid ansökningstillfället.²⁸

Såsom nuvarande krav kommer till uttryck har Migrationsverket menat att om pengarna för försörjningen inte finns på kontot under hela tillståndsperioden, alternativt om någon annan kan förfoga över pengarna, saknas medel.²⁹ Vid en avvikelse från reglerna ska återkallelse av uppehållstillståndet ske, på samma sätt som för arbetskraftsinvandrare.³⁰ Ett exempel på detta omskrevs tidigare i år av Upsala Nya Tidning:

Miranda, som är amerikansk medborgare, läste en masterutbildning vid Uppsala universitet. Vid ett tillfälle valde hon att föra över pengar från sitt eget bankkonto till sina föräldrars. Hon anmodades sedan av Migrationsverket att återföra pengarna i samband med förlängningsansökan. Trots att pengarna återfördes till kontot valde Migrationsverket att utvisa henne. I skrivande stund inväntar hon fortfarande slutligt besked efter överklagande till Migrationsdomstolen.³¹

Detta är inte heller första gången en sådan utvisning tas upp i media. I flera fall har Migrationsverket fattat beslut om att dra in uppehållstillståndet för utlandsstudenter för att pengarna har satts in på fel konto.³² Tidigare har det bland annat rapporterats om hur många utländska studenter vid Karolinska Institutet utvisats på grund av samma krav.³³ En granskning från tidningen *Entreprenör* visar att det skett en avsevärd ökning mellan år 2016 och 2017 i antalet utbytesstudenter som utvisas.³⁴

Migrationsverket har även bekräftat att deras granskning numera är striktare.³⁵ De har menat i ett uttalande att de sett över sina rutiner, och att de därför numera tillämpar regelverket noggrannare. Trots att det berör ett annat regelverk och annan rättspraxis, är problembilden liknande den med kompetensutvisningarna. Nyligen har en statlig utredning föreslagit att processen ska förändras så att högskolor och universitet själva får ta ett större ansvar för processen.³⁶ Regeringen

27. MIG 2015:25.

28. Se Migrationsöverdomstolens resonemang härom i punkt 3 i MIG 2015:25, samt se prop 2005/06:129, sid 66.

29. *Upsala Nya Tidning*, 21 maj 2018.

30. UtL 7 kap, 7e §.

31. *Upsala Nya Tidning*, 21 maj 2018.

32. *Entreprenör*, 19 september 2017.

33. SVT Stockholm, 30 januari 2018.

34. *Entreprenör*, 19 september 2017.

35. *Ibid.*

36. Utredningen presenterade två modeller för hur detta skulle kunna ske. Se SOU 2018:78, sid 231–237.

behöver dock först återkomma med förslag om på vilket sätt det ska ske. Vissa regler tolkas hårt så att det inte görs någon skillnad mellan misstag och missbruk. För att undvika den typen av hårda konsekvenser på grund av små misstag behöver rättssäkerheten stärkas. Ett sätt att göra det vore att endast tillåta återkallelse av uppehållstillståndet när det framstår som enda utvägen på grund av allvarliga eller upprepade förseelser.

Orealistiska bostadskrav på arbetskraftsinvandrare

Försörjningskravet för arbetskraftsinvandring anger att en arbetskraftsinvandrare måste ha en månadsinkomst på minst 13 000 kronor. Detta uttrycks i form av ett strikt lönekrav. Lönenivån har tagits fram av Migrationsverket utifrån förarbetena till 2008 års reform.³⁷ Som det är utformat innebär det att minsta avvikelse från lönekravet leder till återkallelse av arbetstillståndet. Sedan ändringarna i rättspraxis står det klart att återkallelser inte ska ske vid mindre brister. Emellertid gällde de i båda fallen kravet på kollektivavtalsenliga villkor, som har ett annat syfte än försörjningskravet. Ändringarna i praxis påverkar även tolkningen av försörjningskravet. Numera ska det inte tolkas lika strikt, men troligtvis är möjligheten till avvikelser från försörjningskravet mindre än från kravet om kollektivavtalsenliga villkor eftersom de olika kraven har olika syften.³⁸

Sedan 2016 har den tillfälliga lagen om vissa begränsningar av rätten att få uppehållstillstånd gällt i Sverige. Lagen infördes för att hantera flyktingkrisen 2015, vilket bland annat innebär att regelverket för asylsökande läggs på den lägsta tillåtna nivån enligt EU-rätten.³⁹ Lagen medförde även ett nytt försörjningskrav för anhöriginvandring, som även gäller för anhöriga till arbetskraftsinvandrare. Enligt det nya försörjningskravet ska anknytningspersonen, det vill säga arbetskraftsinvandraren, ha en inkomst som efter avdragna kostnader för mat och bostad uppgår till en viss inkomst för att denne ska kunna beviljas uppehållstillstånd.⁴⁰ Dessutom måste denne ha en bostad av tillräckligt hög standard och med tillräckligt utrymme. Enligt Migrationsverkets föreskrift innebär detta krav minst ett rum per två vuxna samt ett kök eller en kokvrå.⁴¹ Om ett barn ska bo i bostaden måste den ha flera rum, men upp till två minderåriga kan bo i ett och samma rum enligt föreskriften.

37. SVT Stockholm, 30 januari 2018, samt TV4.

38. Se vidare *Dagens Juridik*, 21 januari 2018.

39. Se prop 2015/16:174, sid 21.

40. Detta kallas för ett normalbelopp. För år 2018 är normalbeloppet 4 814 kronor för en ensamstående vuxen, 7 952 kronor för sammanlevande makar eller sambor, 2 554 kronor för barn till och med 6 år och 2 940 kronor för barn 7 år eller äldre.

41. MIGRFS 2017:2.

På grund av bostadsbristen är denna standard svår att uppnå. I en rapport från Boverket visas att trångboddheten är utbredd i storstadsregioner. Enligt Boverkets mått ska det finnas minst ett rum per två boende.⁴² I praktiken är det alltså en något striktare definition än Migrationsverkets föreskrift som tillåter undantag för minderåriga barn. Utifrån Boverkets statistik går att utläsa att i centrala Stockholm, bland annat i församlingarna S:t Matteus, Sofia och Stockholms domkyrkoförsamling, är över en femtedel av hushållen trångbodda, samtidigt som hushållens medianinkomst är avsevärt högre än snittet i Stockholm.⁴³ Enligt siffror från SCB är trångboddheten i större städer över hela riket mindre – enbart 9,4 procent bland barnfamiljer.⁴⁴ Däremot är den relativt hög bland barnfamiljer i hyresrätter, då den uppgår till hela 22,4 procent för sammanboende med barn sett över hela riket.⁴⁵ Märk väl att eftersom detta bostadskrav inte är lika strikt som trångboddhetsnormen, kommer även två sammanboende vuxna med två yngre barn räknas som trångbodda i en tvårumslägenhet. Dessa skulle ändå uppfylla försörjningskravet. Däremot skulle en familj med två vuxna och två barn, varav ett fyllt 18 år, eller med tre minderåriga barn inte uppfylla kravet. Två vuxna och ett barn skulle enligt samma krav inte tillåtas bo i en 1- eller 1 ½-rumslägenhet.

Högkvalificerad arbetskraftsinvandring behövs främst i storstadsregioner som framför allt Stockholm, Göteborg och Malmö. För högkvalificerade arbetskraftsinvandrare är det sannolikt inget alternativ att bosätta sig i exempelvis Vänersborg, Gävle eller Kalmar, varför det är mer relevant att se hur väl kravet kan uppfyllas i storstäder. Därtill gör situationen på bostadsmarknaden att det är särdeles svårt att få en större bostad direkt. När en femtedel av alla boende i centrala Stockholm räknas som trångbodda, är det en indikator på svårigheterna för arbetskraftsinvandrare att uppfylla ett krav på att inte bo trångbott. En person som precis ska flytta till Sverige har troligtvis inte heller stått i någon bostadskö i Sverige.

Det är osannolikt att detta leder till särskilt många utvisningar, men det utgör ett hinder för arbetskraftsinvandrare att etablera sig i Sverige. En utländsk IT-specialist från exempelvis Indien som flyttar hit med sin familj kan inte bosätta sig i en bostad för en svensk i samma situation. I september 2017 rapporterade tidningen *Entreprenör* om hur ett tech-bolag i Stockholm har fått problem med Migrationsverket för att en av deras anställda hade en för liten bostad för sin familj. Familjen kunde därför inte beviljas uppehållstillstånd.⁴⁶

Enligt Migrationsverkets statistik över avslagsgrunder på ansökningar om arbetstillstånd har cirka 10 ansökningar avslagits årligen

42. Boverket (2016), sid 38.

43. Ibid, sid 41.

44. SCB statistik avseende trångboddhet 2017.

45. Ibid.

46. *Entreprenör*, 27 september 2017.

på grund av försörjningskravet i den tillfälliga lagen under de tre hel-åren sedan den började gälla.⁴⁷ Troligtvis är detta fall då ansökan om arbetstillstånd varit knuten till anhörigas ansökan om arbetstillstånd. Ett mer flexibelt försörjningskrav med hänsyn till bostadssituationen skulle även kunna möjliggöra fler förstagångsansökningar.

Otillräcklig rättssäkerhet för arbetskraftsinvandrare

De så kallade kompetensutvisningarna har i hög utsträckning handlat om att Migrationsverket har återkallat arbetstillstånd på lösa grunder. Mindre fel begångna av arbetsgivare eller rena administrativa missar har fått långtgående konsekvenser genom utvisningar. Det har inte funnits något särskilt juridiskt skydd mot den typen av utvisningar, vilket har lett till att ingen mothänsyn har tagits.

Detta hänger ihop med kraven på rättssäkerhet i förvaltningsmål. Som jämförelse kan sägas att i brottmål är rättssäkerhetskraven höga eftersom en dom kan resultera i fängelsestraff eller andra straffrättsliga påföljder. Den typen av maktutövning mot enskilda ställer höga krav på att den enskilde ska kunna försvara sig. Det medför bland annat höga beviskrav, oskuldspresumtion för den åtalade och tvåpartsprocesser.⁴⁸ Den åtalade har rätt till en offentlig försvarare och en opartisk domstol ska avgöra målet.

Förvaltningsprocesser är annorlunda utformade. Normalt sett handläggs förvaltningsärenden av en tillståndsmyndighet, för att sedan överklagas till förvaltningsdomstol. Under senare år har det upprättats tvåpartsprocesser på flertalet förvaltningsrättsliga områden, bland annat inom migrationsrätten. Detta innebär att domstolen prövar båda parternas inställning, och att myndigheten intar ställning som part. Initialt är det enbart en myndighetsprövning, där det prövas som en ansökan, men vid överklagande intar tillståndsmyndigheten ställning som part inför domstol. Sedan 2005 överklagas migrationsmål från Migrationsverket till migrationsdomstolarna, med Migrationsöverdomstolen som högsta instans.⁴⁹

Även om tvåpartsprocesser blivit standardförfarande inom migrationsrätten, med särskilda migrationsdomstolar som överprövar Migrationsverkets beslut, har målen fortfarande förvaltningsrättslig karaktär. I regel finns därför ingen rätt till offentligt biträde.⁵⁰ Det sker inte heller någon muntlig huvudförhandling inför domstolen, utan domstolen prövar målen skriftligt utan att parterna är närvarande.⁵¹ Arbetskrafts-

47. Migrationsverkets statistikavdelning. Statistiken avsåg enbart arbetstagare och inte deras anhöriga.

48. Många av dessa gäller som grundläggande rättsprinciper, och saknar uttrycklig reglering. För principen om oskuldspresumtion att hellre fria än fälla (in dubio pro reo), se vidare t ex SOU 2017:17, sid 103.

49. Se prop. 2004/05:170

50. Se utlänningslagen 18 kap 1 §, jfr 18 kap 1 a §.

51. Se utlänningslagen 16 kap 5 §.

invandrare har inte samma rättssäkerhet som asylsökande. Asylrätten som sådan är en rättighet som är fastslagen i internationella konventioner, men någon juridisk rättighet att arbetskraftsinvandra finns inte. Även om Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna (EKMR) erbjuder ett visst skydd mot utvisningar av personer som etablerats i ett land, är det sällan tillämpligt för arbetskraftsinvandrare.⁵²

En annan aspekt av denna typ av mål är att arbetstillståndet betraktas som en förmån.⁵³ Den är alltså i den meningen som ett bidrag från Centrala studiestödsnämnden eller Försäkringskassan, och kan därför dras in om förutsättningarna för beviljande inte längre är uppfyllda. Det finns dock en väsentlig skillnad mellan att motta ekonomiskt stöd och att erhålla rätt att uppehålla sig inom Sveriges gränser. Uteblivna bidrag kan inte jämföras med att få sin uppehållsrätt indragen. Detta kan förklara kompetensutvisningarna till viss del. En långtgående åtgärd såsom att tvingas lämna landet motsvaras inte av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

Arbetskraftsinvandrare kan inte heller påverka förutsättningarna för att ha arbetstillstånd, eftersom dessa är hänförliga till arbetsgivares agerande. Ett exempel på detta uppmärksammades av tidningen *Hotellrevyn*:

Sadat Chowdury hade jobbat på en snabbmatsrestaurang i flera år, när han ansökte om förlängning av sitt arbetstillstånd. Hans arbetsgivare vägrade fylla i de papper som krävdes för förlängning, varför han inte kunde beviljas nytt uppehållstillstånd.⁵⁴

Därtill finns flertalet sociala förmåner som är förbehållna personer som har sådan uppehållsrätt att de är att betrakta som varaktigt bosatta i Sverige.⁵⁵ Dels gäller det socialförsäkringar av olika slag, men även möjlighet att studera på högskola utan att erlägga studieavgift.⁵⁶ Den som överklagar ett utvisningsbeslut från Migrationsverket kan alltså inte utvisas förrän frågan är avgjord, men under processen saknar denne sociala förmåner av olika slag.⁵⁷

Givetvis finns det fall då utvisning kan vara en rimlig åtgärd och fullt proportionerlig. Exempelvis bör utvisningar kunna ske av personer som genom att ha lämnat vilseledande uppgifter har beviljats arbetstillstånd. I fall då arbetsgivare medvetet eller omedvetet tillhandahållit sämre villkor blir utvisning en allvarlig sanktion för den enskilda arbetskraftsinvandraren, som inte står i proportion till dennes agerande.

52. Skyddet mot utvisningar kan t ex aktualiseras när den som utvisas riskerar dödsstraff eller kroppsstraff (se art 2 resp 3 i EKMR) samt i fall då detta inskränker dennes rätt till familjeliv (art 8 i EKMR).

53. Ewa Edwardsson, f d lagman vid Migrationsöverdomstolen, framhöll detta i en replik till debattartikeln om rapporten *Människor mellan stolarna*. Se *Svenska Dagbladet*, 12 september 2016.

54. *Hotellrevyn*, 20 februari 2018.

55. Se framför allt socialförsäkringsbalken 5 kap 2 §.

56. Högskolelagen 4 kap 4 §.

57. Detta uppmärksammades också i Hultman (2016), sid 20.

Trots förändringarna i praxis finns som konstaterats vissa typfall som leder till en hård tillämpning. Spårbyten har inte heller berörts av ändringarna. Spårbyte är när en asylsökande byter spår till att bli arbetskraftsinvandrare. Kraven för spårbyte är dels att den asylsökande ska ha fått definitivt avslag på sin asylansökan. Beslutet ska ha vunnit laga kraft och därmed inte gå att överklaga.⁵⁸ Därefter måste denne inom två veckor skicka in en ansökan om arbetstillstånd genom spårbyte. Endast om denne har arbetat i fyra månader vid tidpunkten för avslaget och har anställning minst ett år framåt (i praktiken en tillsvidareanställning) ska spårbytet beviljas. Detta förutsätter att kraven rörande försörjning och kollektivavtalsenliga villkor uppfyllts under de fyra månaderna.

Fyramånaderskravet regleras för sig. Därför är det oklart om en helhetsbedömning ska göras för arbetsvillkoren under de fyra månaderna som i andra fall.⁵⁹ Eftersom kravet är skrivet i ett syfte att skapa en tröskel för att beviljas arbetstillstånd i sådana situationer, är det svårt att se att nuvarande praxis skulle ha någon betydelse för de bedömningarna. Fyra månader är en kort period, varför avvikelserna troligtvis skulle behöva vara väldigt små för att kunna godtas enligt en helhetsbedömning. En mindre avvikelse under en månad torde betraktas som väsentlig när enbart en fyramånadersperiod bedöms. I sådana fall torde fortfarande en mindre avvikelse tolkas strikt.

Det finns fortfarande en klar potential för att stärka rättsskyddet för arbetskraftsinvandrare. En mer allmänt utformad regel skulle kunna ge ett effektivt skydd för arbetskraftsinvandrare i olika situationer, och åtgärda den grundläggande bristen. En liknande regel föreslogs under hösten 2017 för återkallelser av arbetstillstånd, men det förslaget drogs tillbaka efter kritik från Lagrådet.⁶⁰ Huvudsakligen menade Lagrådet att såsom regeln var utformad riskerade den att undergräva arbetsvillkoren på svensk arbetsmarknad. De återkommande problemen med hårda utvisningar borde dock motivera ett starkare skydd mot utvisningar. Det skulle minska osäkerheten för den som väljer att arbetskraftsinvandera till Sverige, och även minska osäkerheten för arbetsgivare som annars riskerar att förlora anställda på grund av betydliga fel. En sådan regel skulle inte behöva utformas på samma sätt som den tidigare föreslagna. Lagrådet menade exempelvis att undantag skulle kunna göras för vad de menade utgör ”ringa fall” som en alternativ reglering. Beroendeförhållandet mellan arbetskraftsinvandrar och arbetsgivaren skulle också brytas om uppehållsrätten inte var helt beroende av arbetsgivarens agerande.

58. Utlänningslagen 5 kap 15 §.

59. Se redogörelsen för ändringar i praxis ovan.

60. Lagrådet 2017-10-31.

Slutsatser och förslag på reformer

Systemet för arbetskraftsinvandring är i grunden bra och problem med godtyckliga utvisningar har minskat kraftigt tack vare förändringar i rättspraxis. Däremot återstår fortfarande flera brister. Därtill dyker nya problem upp, som att studenter riskerar att utvisas för att de flyttat pengar mellan bankkonton.

Som systemet för arbetskraftsinvandring är utformat kommer utvisningar att ske på grund av små misstag. Det är inte realistiskt att låta alla sådana frågor lösas av domstolar. Dels för att det är oklart huruvida nuvarande lagstiftning ger utrymme för mindre strikta tolkningar gällande försörjningskravet. Dels för att det kan ta flera år för Migrationsöverdomstolen att utveckla rättspraxis. Det tog närapå två år för luciadomarna att gå från Migrationsverket till ett avgörande i högsta instans, och trots avgörandet har det krävts ytterligare domar för att klargöra rättsläget. Att fästa förhoppningar på att domstolarna ska lösa politikerns misstag är överoptimistiskt.

Med nuvarande rättstillämpning kommer den som har en arbetsgivare som på grund av ekonomiska svårigheter, slarv eller genom medvetet fusk tillhandahåller sämre anställningsvillkor, inte kunna gå över till ett nytt jobb. Brister hos en tidigare arbetsgivare som gått i konkurs leder exempelvis till utvisning, eftersom den tidigare arbetsgivaren inte kan rätta bristerna.

Även om de allvarligaste följderna av tidigare rättspraxis åtgärdats, tillämpar Migrationsverket även andra regler avsevärt hårt. Ett problem är att det inte finns någon annan följd av mindre brister än återkallelse av tillstånd. Om myndigheten fick möjlighet att vidta mindre ingripande åtgärder, skulle det gå att ge effektiva sanktioner utan att nödvändigtvis utvisa den berörda. Ett tydligare reglerat system med andra åtgärder som tydliga rättsföljder på brister i arbetsgivarens eller den enskildes agerande skulle kunna åstadkomma detta.

Ändra kraven på att knyta arbetstillstånd till arbetsgivare, yrke och bransch. Kravet bör inte gälla för tidigare studenter, de som byter spår eller andra som beviljats arbetstillstånd efter att ha haft uppehållsrätt i Sverige och som redan kan anses vara etablerade.

Reformera försörjningskravet vid arbetskraftsinvandring. Ett fungerande system för arbetskraftsinvandring behöver ett tydligt försörjningskrav, men ett sådant kan utformas på olika sätt. Eftersom det nuvarande försörjningskravet utgår från en fast lönenivå, tas inte alltid hänsyn till faktiska möjligheter att försörja sig. I stället bör kravet utgå från om arbetstagaren har haft reella medel att försörja sig, exempelvis genom att lönen tidigare har varit avsevärt högre än försörjningskravet och det går att visa att denne inte har försörjt sig via offentliga ersättningssystem eller fått pengar från olaglig verksamhet. Även andra förmåner, såsom bostad tillhandahållen av arbetsgivaren, bör kunna vägas in i bedömningen av försörjningsförmåga.

Reformera försörjningskravet för anhöriginvandring avseende bostad. Nuvarande försörjningskrav är för strikt och tar inte hänsyn till situationen på bostadsmarknaden i större städer. I stället borde försörjningskravet för anhöriga knytas till ett reformerat försörjningskrav för arbetskraftsinvandring. Eftersom arbetskraftsinvandringen också är tänkt att attrahera utländsk arbetskraft, är det rimligt att kraven skiljer sig mellan arbetskraftsinvandrare och invandrare med uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl.

Ta hänsyn till om en tidigare arbetsgivare begått misstag. Misstag begångna av en tidigare arbetsgivare går i regel inte att rätta till. Därför bör endast den befintliga arbetsgivarens agerande beaktas, förutsatt att arbetstagaren inte har försökt vilseleda myndigheter för att få arbetstillstånd.

Låt arbetskraftsinvandrare behålla sociala förmåner, såsom sjukförsäkring, under rättsprocesser. Under kompetensutvisningarna har många mål överklagats till migrationsdomstolen. Den som överklagar ett utvisningsbeslut i ett sådant mål förlorar rätten att ta del av exempelvis sjukvård kostnadsfritt eftersom denne då formellt sett saknar uppehållsrätt. Även den som får rätt i en överinstans, kan under hela överklagandetiden sakna rätt till sociala förmåner och annat som följer av att vara lagligt bosatt i Sverige.

Inför ett proportionalitetskrav vid återkallelser av uppehållstillstånd. Om utvisningen enbart får företas om den är proportionerlig, kommer mindre brister inte att kunna vara avgörande. Ett sådant proportionalitetskrav bör inte omfatta asylsökande, eftersom det redan finns goda rättssäkerhetsgarantier. Däremot bör det gälla för arbetskraftsinvandrare och utbytesstudenter samt vid prövningar av spårbyten. Särskild hänsyn vid proportionalitetsbedömningen bör tas till om sökanden inte själv har försökt förleda myndigheter eller arbetsgivare.

Ge Migrationsverket möjlighet att meddela erinringar, förelägganden samt sanktionsavgifter som alternativ till att återkalla arbetstillstånd. Misstag och avvikelser som är mindre allvarliga bör kunna ge en proportionerlig påföljd. Exempelvis skulle en student som inte uppvisat att denne har tillräckligt med pengar för sin försörjning kunna få en erinran med exakta instruktioner om hur detta ska undvikas. I ett andra skede kan denne föreläggas att agera enligt instruktion under hot om vite eller – i sista hand – utvisas. Detsamma bör tillämpas för arbetsgivare.

Utvidga omställningsregeln. Om en arbetskraftsinvandrare inte kan stanna kvar hos sin arbetsgivare efter att ha jobbat en längre tid i Sverige, bör denne beredas möjlighet att söka ett nytt arbete. I dag finns enbart en sådan möjlighet om arbetsgivaren går i konkurs, men det skulle kunna utökas till att även omfatta situationer då arbetsgivaren exempelvis av misstag tillhandahållit sämre försäkringsvillkor än vad som är föreskrivet och en utvisning vore en oproportionerligt sträng åtgärd. Givetvis måste en sådan utvidgning göras med hänsyn

till att systemet för arbetskraftsinvandring ska förutsätta egenförsörjning.

Referenser

Offentligt tryck

- DS 2017:64. Mindre eller obetydliga fel gällande villkoren för arbetstillstånd. Lagrådet. Yttrande den 31 oktober 2017 angående möjlighet att avstå från återkallelse av arbetstillstånd.
- MIGRFS 2015:10. Migrationsverkets föreskrifter med ändring i Migrationsverkets föreskrifter (MIGRFS 11/2014) om försörjningskravet för vissa studenter.
- MIGRFS 2017:2. Migrationsverkets föreskrifter om försörjningskravet vid anhöriginvandring.
- Regeringens proposition 2004/05:170, Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden
- Prop 2005/06:129. Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier.
- Prop 2007/08:147. Nya regler för arbetskraftsinvandring.
- Prop 2015/16:174. Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.
- Prop 2016/17:212. Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister.
- Riksrevisionen 2016:32. Ett välfungerande system för arbetskraftsinvandring?
- Rättsligt ställningstagande från Migrationsverket. SR 26/2018.
- SOU 2006:87 *Arbetskraftsinvandring till Sverige – förslag och konsekvenser*.
- SOU 2017:17, *Om oskuldspresumtionen och rätten att närvara vid rättegången*. Genomförande av EU:s oskuldspresumtionsdirektiv.
- SOU 2018:78 *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*.

Litteratur

- Bergman, F & Forssberg, J (2018), *Så fick pizzabagaren från Jokkmokk ett absurt system på fall : en granskning av kompetensutvisningarna*. Stockholm: Centrum för rättvisa.
- Boverket (2016), *Trångboddheten i storstadsregionerna*. Rapport 2016:28. Karlskrona: Boverket.
- Calleman, C (2015), The most open system among OECD countries : Swedish regulation of labour migration. *Nordic Journal of Migration Research*, 5(1).
- Forssberg, J (2016), *Arbetskraftsinvandrares rättslöshet i Sverige : en rapport om utvisningar med bristfälligt lagstöd*. Stockholm: Centrum för rättvisa.
- Hultman, F (2016), *Människorna mellan stolarna*. Stockholm: Timbro.
- Rehbinder, C (2018), *Ohållbara argument mot arbetskraftsinvandring*. Stockholm: Timbro.
- Stockholms Handelskammare (2017), *Stockholmsbarometern andra kvartalet, augusti*, <<https://www.chamber.se/rapporter/stockholmsbarometern-q2-2017.htm>>

Statistik

Migrationsverkets statistikavdelning, statistik mottagen via e-post 2018-07-15.

Statistiska centralbyrån, statistik avseende trångboddhet enligt trångboddhetsnorm 2, hämtad 2018-06-24.

Artiklar

Dagens Juridik (2018), Så hjälper Migrationsöverdomstolens nya domar de utvisningshotade arbetskraftsinvandrarerna, 21 januari. Hämtad 2018-12-10, <<http://www.dagensjuridik.se/2018/01/sa-hjalper-migrationsoverdomstolens-nya-domar-de-utvisningshotade-arbetskraftsinvandrarerna>>.

Entreprenör (2017), Migrationsverket stoppar allt fler toppstudenter, 19 september. Hämtad 2018-12-10, <https://www.entreprenor.se/nyheter/kompetensutvisningarna/migrationsverket-stoppar-allt-fler-toppstudenter_684423.html>.

Entreprenör (2017), Nyckelmedarbetare bor i tvåa – riskerar utvisning, 27 september. Hämtad 2018-12-10, <https://www.entreprenor.se/nyheter/kompetensutvisningarna/nyckelmedarbetare-bor-i-tvaa-riskerar-utvisning_685519.html>.

Hotellrevyn (2018), Han nekas papper för uppehållstillstånd, 20 februari. Hämtad 2018-12-10, <<https://www.hotellrevyn.se/han-nekas-papper-for-uppehallstillstand/>>.

Metro (2018), 75 % av utländska arbetare skulle inte rekommendera Sverige, 5 juli. Hämtad 2018-12-10, <<https://www.metro.se/artikel/undersokning-75-procent-av-utlandska-arbetare-skulle-inte-rekommendera-sverige>>.

Svenska Dagbladet (2016), Förenklat att kalla avslag orättvisa, 12 september. Hämtad 2018-12-10, <<https://www.svd.se/forenklat-att-kalla-avslag-orattvisa>>.

SVT Stockholm (2018), Flera KI-studenter utvisas innan examen, 30 januari. Hämtad 2018-12-10, <<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/ki-studenter>>.

Uppsala Nya Tidning (2018), Kan tvingas lämna Sverige : oklart läge för Miranda, 21 maj. Hämtad 2018-12-10 <<http://www.unt.se/nyheter/upsala/kan-tvingas-lamna-sverige-oklart-lage-for-miranda-4984310.aspx>>.

TV4 (2017), Personlig tragedi när internationella studenter utvisas utan examen, 12 juni. Hämtad 2018-12-10, <<https://www.tv4.se/nyheterna/klipp/personlig-tragedi-nar-internationella-studenter-utvisas-utan-examen-10003272>>.

Rättsfall

MIG 2015:11.

MIG 2015:20.

MIG 2015:25.

MIG 2017:24.

MIG 2017:25.

MIG 2018:12.

Intervjuer

Intervju med Munair Hussain i september 2016. Ett kortare videoklipp från intervjun finns upplagt på Timbros Facebook-sida: <<https://www.facebook.com/tankesmedjantimbro/videos/10154721320240238/>>.

Bilaga 1

År	1:a/Förl	Certifierad	Genomsnittlig handläggningstid	Median hand- läggningstid
2009	1:A	NEJ	41	28
2009	FÖRL	NEJ	47	28
2009	Totalt	NEJ	42	28
2010	1:A	NEJ	44	18
2010	FÖRL	NEJ	55	34
2010	Totalt	NEJ	45	20
2011	1:A	NEJ	75	44
2011	FÖRL	NEJ	94	72
2011	Totalt	NEJ	79	49
2012	1:A	JA	7	4
2012	1:A	NEJ	92	40
2012	FÖRL	JA	23	12
2012	FÖRL	NEJ	133	105
2012	Totalt	JA	12	4
2012	Totalt	NEJ	100	51
2013	1:A	JA	6	4
2013	1:A	NEJ	115	68
2013	FÖRL	JA	18	6
2013	FÖRL	NEJ	176	134
2013	Totalt	JA	10	5
2013	Totalt	NEJ	131	71
2014	1:A	JA	11	6
2014	1:A	NEJ	119	50
2014	FÖRL	JA	20	7
2014	FÖRL	NEJ	196	106
2014	Totalt	JA	14	6
2014	Totalt	NEJ	145	50
2015	1:A	JA	17	10
2015	1:A	NEJ	135	43
2015	FÖRL	JA	28	14
2015	FÖRL	NEJ	271	143
2015	Totalt	JA	21	12
2015	Totalt	NEJ	179	73
2016	1:A	JA	29	21
2016	1:A	NEJ	164	89
2016	FÖRL	JA	74	60
2016	FÖRL	NEJ	320	214
2016	Totalt	JA	44	28
2016	Totalt	NEJ	205	132
2017	1:A	JA	22	10
2017	1:A	NEJ	166	84
2017	FÖRL	JA	116	85
2017	FÖRL	NEJ	430	410
2017	Totalt	JA	61	18
2017	Totalt	NEJ	260	155
2018	1:A	JA	19	14

År	1:a/Förl	Certifierad	Genomsnittlig handläggningstid	Median hand- läggningstid
2018	1:A	NEJ	102	39
2018	FÖRL	JA	45	27
2018	FÖRL	NEJ	343	313
2018	Totalt	JA	29	17
2018	Totalt	NEJ	161	70

Handläggningstid arbetstagare 2009–2018-07-15

(1:a anger första ansökan, förlängning anger tid för handläggning av ansökan om förlängning.

År	1:a/Förl	Genomsnittlig handläggningstid	Median hand- läggningstid
2009	1:A	41	28
2009	FÖRL	47	28
2009	Totalt	42	28
2010	1:A	44	18
2010	FÖRL	55	34
2010	Totalt	45	20
2011	1:A	75	44
2011	FÖRL	94	72
2011	Totalt	79	49
2012	1:A	91	39
2012	FÖRL	131	104
2012	Totalt	100	50
2013	1:A	99	61
2013	FÖRL	142	85
2013	Totalt	111	64
2014	1:A	93	41
2014	FÖRL	147	31
2014	Totalt	112	39
2015	1:A	107	41
2015	FÖRL	202	96
2015	Totalt	139	42
2016	1:A	121	49
2016	FÖRL	223	138
2016	Totalt	150	65
2017	1:A	119	32
2017	FÖRL	309	217
2017	Totalt	190	86
2018	1:A	78	33
2018	FÖRL	208	111
2018	Totalt	116	35

År	Endast bifall		Endast avslag	
	Genomsnittlig handläggningstid	Median handläggningstid	Genomsnittlig handläggningstid	Median handläggningstid
2009	35	26	69	50
2009	42	27	137	99
2009	37	27	71	51
2010	37	17	117	92
2010	51	32	152	127
2010	39	18	118	93
2011	63	35	135	110
2011	88	67	221	210
2011	68	42	139	112
2012	65	36	177	152
2012	115	87	261	252
2012	77	38	187	161
2013	73	56	196	148
2013	105	54	318	335
2013	82	56	225	190
2014	64	24	179	89
2014	112	22	427	433
2014	82	23	230	173
2015	66	37	254	154
2015	157	70	579	603
2015	99	39	319	263
2016	79	43	268	220
2016	176	120	520	485
2016	108	52	321	255
2017	79	23	267	197
2017	246	163	576	590
2017	141	42	384	322
2018	56	24	192	140
2018	186	94	486	487
2018	95	32	247	173